ستره هیوادنۍ جګړه

د سترې هیوادنۍ جګړې څو داستانونه

بوریس پاله وی

ژباړه: ویاړ

د سترې هېوادنۍ جګړې څو داستانونه

د بوریس پاله وی او د نورو لیکوالو د څو داستانونو لنډیز

دا داستانونه د فاشیزم د وینې څښوونکي دیو په وړاندې د شوروي ولسونو د اتلوالۍ بېلګې ښکاره کوي.

ستره هېوادنۍ جگړه

بوریس پاله وی

ژباړه: ویاړ

بریښنايي خپرېدنه او بیاکتنه: زمری ۱۴۰۳

لړليک

موږ د شوروي خلک ۱
اوبه ۱۶
د پارتيزانانو ملګرتيا.. ۱۹
سختګيره ښوونکی ۲۵
د مور اتلوالي ۳۰
پُستي کڅوړه ۳۷

مور د شوروي خلک

۱۹ کلنه وه؛ آرامه او ډنگره. څېره یې د هلکانو په شان وه.زیږې او ځلاندې سترگې یې نرۍ ته په ښادۍ او حیرانتیا کتلې. ښایسته جامې یې په ځان وې. جبهې ته نژدې د هغه شتون، هغه هم د هغو پوځیانو په مینځ کې، چې زاړه کوټونه یې اغوستې ول، حیرانونکی و.

د اگست آرامه ماښام و. د ختیځ کور د سپین دیوال غاړې ته مور ناست وو. هغې په ځیرتیا دا کلی، چې په کې قرارگاه وه، تر پام لاندې نیولی و. ټول شیان ورته عجیبه ښکاره کېدل. ناڅاپه زما خوا ته راغله، وې ویل:

- شاید فکر وکړئ، چې ولې په دومره لېوالتیا ټولو شیانو ته گورم! تاسې شاید پوه نشئ. په دې هغه څوک پوهېږي، چې د ډېرې مودې لپاره د خپلو و خپلوانو او دوستانو تر مېنځ نه وي، څوک چې اړ شوی وي خپلې ټولې اړیکې پرې کړي! هغه څوک ورباندې پوهېږي، چې مجبوره شوی وي په وحشي نړۍ کې ژوند وکړي...

ورته کتلې مې.څېره یې نوره هلکانو ته ورته نه وه. سترگې یې آرامې او هوډمنې ښکاره کېدې.

په مخینه یې زه پوهېدم. دې تنکۍ پېغلې د جگړې تر ټولو خطرناکه دنده تر سره کوله. هغه د اطلاعاتو ماموره وه. په هغو ښارونو کې به پاتې کېدله، چې فاشیستانو به نیول.د غلیم له پټو نقشو به خبرېده او مور ته به یې گزارش راکاووه. مستعار نوم یې «برې یوزا» و، د یو نومیالي اوکرائیني پوهاند لور وه. په ماشومتوب کې موسیقي، سندرې او بهرنۍ ژبې زده کړې

وې او په آسانۍ يې په اوکرائيني، روسي، فرانسوي او الماني ژبو خبرې کولې. د جګړه له پيل سره سم يې خپلې پوهنتوني زده کړې خوشې کړې. او د نرسينګ په برخه کې يې زده کړې پيل کړې، چې په جبهې کې خدمت وکړي. دا دوره يې هم ونشو کړای پای ته ورسوي، ځکه چې دښمن د هرې ورځې په تېرېدو سره ښار ته رانژدې کېده. د جبهې خط د ښار شاوخوا و. ښايي له هغه ځايه تللې وې. پلار او مور يې ورنه وغوښتل، چې ورسره لاړه شي. خو دې و نه منله. غوښتل يې مبارزه وکړي خو څنګه يې پيل کړي؟ په ياد يې شوه، چې په الماني ښه پوهېږي. د سيمې ګوندي کميټې ته لاړه. په ګوندي کميټې کې ټول په کار بوخت ول. پوځيان تلل او راتلل. تلفونونو زنګ وهو، خو «بري» له هغه ځايه را و نه وتله.د منشي خوا ته لاړه او وې ويل چې په روانه الماني غږېدلی شي او غواړي چې يوه جنګي دنده واخلي. د سيمې د کميټې منشي د «بري» سندونه وارزول او وې پوښتل:

- ته په الماني پوهېږې؟

- هو، بېخي د خپلې اوکرائينې ژبې په شان.

منشي ورته وکتل او وې ويل:

- ممکن دنده دې سخته او خطرناکه وي!

- قبولم يې!

منشي يو چا ته تليفون وکړ:

- اورې، يو څوک مې پيدا کړی، چې په کار مو راځي... هو، په الماني ښه پوهېږي. مور او پلار يې پېژنم. ښه خلک دي. ستا خوا ته به اوس درشي....

د سيمې د کميټې منشي تلفون کېښود. د انجلۍ سترګو ته يې په ځيرتيا وکتلې او وې ويل:

- ډېر ښه، ته به زموږ له هغو ملګرو سره، چې په ښار کې پاتې کېږي، کار وکړی. شايد پوه نشې چې څه درپېښېږي. هره شېبه امکان لري، چې فاشيستان پوه شي چې ته څوک يې، و به دې وژني.

- پوهېږم. منم يې.

هغه په ښار کې، چې بالاخره المانيانو ونيو، پاتې شوه. المانيانو ته يې وويل چې د يوې شتمنې کورنۍ لور ده او نه غواړي چې خپل کور خوشې او په ختيځ کې يو نامالومه ځای ته لاړه شي.

يو الماني جنرال د پروفيسر په لوي کور کې مېشت شو. جنرال د کور د څښتانه په پېغلې لور زړه وبايلود؛ د شپې لخوا به دواړو پيانو غږوله او د «ګوته» شعرونه به يې په الماني ژبه ويل. جنرال، هغه د قرارګاه له نورو افسرانو سره آشنا کړه. اوس نو هغه له هر هغه څه، چې د المانيانو په قرارګاه کې به تېرېدل، خبرېده. خو هېڅوک نه پوهېدل چې دا ښکلې انجلۍ له ښايسته جامو سره هره اونۍ چېرې ځي. انجلۍ يوه ښکلې کوچنې لمري

چترۍ، یو بکس او د «ماین کامپف»* کتاب، چې جنرال ورته ډالۍ کړی و، له ځان سره وړل. پیاده پیاده به د ښار ځنډې ته تلله، د یوه موچي کور ته

به ورتلله، بوټان به یې له بکس څخه راویستل او موچي ته به یې ویل چې ورته یې وګنډي. کله به چې دواړه یوازې شول، ټول هغه څه چې به یې په قرارګاه کې لیدلي او اورېدلي ول، موچي ته به یې ویل. «بري» یوازې دلته، له موچي سره، چې یو اطلاعاتي مامور و، په ښکاره ویلی شول، چې ژوند ورته د فاشیستانو په مینځ کې څومره ستونزمن او له کرکې ډک دی. دلته یې له موچې سره کولای شول، چې ساده او له مینې ډکې خبرې وکړي.

انجلۍ به له خپلې کوچنۍ څېرې سره، ښېرته ښار ته ستنېدله.د ښار په مینځ کې به یې په خوشالۍ لنډه الماني ترانه ویله. ښار مېشتو به په کرکې او په سپکه ورته کتلې. خو انجلۍ به غلې وه. هغه چا ته هم نشو ویلی چې څوک ده، دلته څه کوي او د څه لپاره مبارزه کوي. کار یې په رښتیا چې ډېر ستونزمن و، خو «بري یوزا» ډېر پیاوړي اعصاب لرل او خپل رول یې په ښه ډول لوبو او کار یې ډېر ګټور و، تر دې چې یوه ورځ بده پېښه رامینځته شوه. الماني جنرال «بري یوزا» ته د واده وړاندیز وکړ او یوه شپه په نشئه کې د «بري» کوټې ته لاړ. انجلۍ غوښتل وتېښتي خو وې نشو کړای. جنرال به ویل، چې المانیان نور مسکو ته نژدې شوي او د شوراګانو حکومت پای ته رسېدلی او غواړي له هغه «بري» سره المان ته ستون شي. «بري یوزا» نور ونشو کړای منتظره پاتې شي. د جنرال تپانچه یې راکش کړه...

---

* «زما جګړه» د هیتلر لیکنه

څه شېبه وروسته د الماني جنرال تنه پر ځمکه پراته وه.

فاشیستانو ورپسې ټول ځایونه ولټول، خو هغه یې پیدا نکړه. «بري یوزا» تري تم شوی وه. هغه د جبهې له کرښې تېره شوی وه.

لږه موده وروسته، دلته په «خارکف» کې، چې المانیانو نیولی و، د «ارناوینر» په نامه یوه انجلۍ راپیدا شوه. هغه ښایسته انجلۍ وه، چې ډېره ښه الماني ورته یاده وه. «ارناوینر» کیسه کوله، چې الماني توکمه پلار یې له انقلاب مخکې ډېر شتمن سړی و، خو له فاشیزم سره د لېوالتیا په ګناه بندي شوی و.

کله چې د «خارکف» الماني قومندان د هغه په مخینه پوه شو، «ارناوینر» ته یې وړاندیز وکړ، چې د هغوې ژباړونکې شي.او په دې ډول «بري یوزا» یوځل بیا د المانیانو په قرارګاه کې په کار بوخته شوه.

فاشیستان متوجې شول، چې یو څوک د هغوې پټې نقشې روسانو ته ورکوي. خو هېڅ چا د یوې شېبې لپاره هم په «ارناوینر» شک ونکړ.

اوس نو «بري یوزا» په ډېرو پټو استنطاقونو کې، چېرې چې فاشیستانو د شوروی خلک شکنجه کول، حاضره وه. هغه باید د شورویانو خبرې له مرګه مخکې ژباړلی وی او سپکې سپورې او سپکاوی یې اورېدلی وی. یوازې له هېواد سره مینه وه، چې هغه ته یې د دې کار ځواک ورکاوه.

د شوروی ځواکونه «خارکف» ته نژدې کېدل.

وروستی او سخت ازمایښت د «بری یوزا» په تمه و. په دې اړه په خپله بری یوزا، د اګست میاشتې په دې آرامه ماښام کې څه داسې کیسه راته وکړه:

- تاسو حتماً پوهېږئ، کله چې زموږ ځواکونه «خارکف» ته نژدې کېدل، فاشیستان څومره ډارېدل. هغوی کوښښ کاوه، هر څه یې چې کولای شول له ځان سره ویسي: د انځورګرۍ تابلوګانې، د موزیم شیان، فرنیچر او... څه خبرې نه وې چې نه یې کولې. هلته نوره قرارګاه نه وه، یو بازار و. په ځانګړي توګه د شوروی هوایي ځواک په اړه یې ډېرې افسانې ویلې. ویلې چې له «دالنی واستوک»*څخه یو ډول نوې الوتکې الوزي او روسان زرګونه ماشینونه لري! هره شپه به ټولو افسرانو تهکاوي ته پناه وړله، ان زه به هم له دومره ډار حیرانه پاتې کېدم:

- ښاغلی تورن، په رښتیا ټول وژل شوي؟ هغوې به بالاخره ما هم ووژني.

تورن سره له دې چې ډارېده، ځواب یې راکړ:

- څه وایې پېغلې، المان ډېر پیاوړی دی!!...

بیا یې راته وویل چې ته دا چانس لری چې له ما سره په موټر کې المان ته لاړه شی.

یوه شپه یې د تورن کوټې ته وغوښتلم، تورن وارخطا و. د کوټې له یوې څنډې بلې څنډې ته تلو راتلو. راته یې وویل اوس یو ډېر مهم استنطاق لرو.

---

* لېرې ختیځ، د شوروي یوه سیمه

په کوټه کې غیرعادي چمتوالی روان و، د مېز پر سر شراب او میوه ایښودل شوی وو. تپوس مې وکړ:

ـ آیا بل جنرال راغلی دی؟

ـ له دې مهمه خبره ده، ډېره جالبه ده! نن به پوه شو چې روسانو موږ ته څه ډول چمتوالی نیولی دی!

پوهه شوم چې روسی افسر یې نیولی دی. څو شېبې وروسته یې تذکره کوټې ته رادننه کړه. تذکره یې د مېز خوا ته کېښوده. الماني سرتېري د تذکرې شاوخوا ودرېدل، خو تورن دستور ورکړ، چې له کوټې ووځي. زه د کوټې په څنډه کې ناسته وم او لیدلی می نشول چې په تذکرې کې څوک پروت دی. تورن ترخه موسکا وکړه او له ما یې وغوښتل چې «مېلمه» ته وژباړم چې هغه هم یو پیلوټ دی او د دې پیلوټ په لیدلو خوشاله شوی دی. ومی لیدل چې یو ځوان پیلوټ په تذکره کې پروت دی او سر یې ټپي دی.

تورن وویل:

ـ لطفاً ورته ووایه چې موږ بې وسلې دښمن، دښمن نه شمېرو. ورته ووایه چې په نوي المان کې زړورتیا ته درناوی لري، ورته ته ووایه چې غواړم شراب ورسره وڅښم...

کله چې ما دا خبرې ژباړلې، پیلوټ ما ته وکتلې. په کتنه کې داسې کرکه، انزجار او سپکاوی و، چې کم پاتې و په ژړا شم.

پیلوټ وویل:

ـ ورته ووایه چې زه به هېڅ څه و نه وایم او له دې سره به شراب هم نه څښم.

مخ یې دیوال ته واړو.

تورن زیاتې خبرې وکړې. ما هم وژباړلې. خو پیلوټ همغسې مخ دیوال ته پروت او غلی و. بالاخره تورن دستور ورکړ چې پیلوټ بوځئ.

سره له دې چې په هغه شپه ډېره ستړې وم، خو ومې نشو کړای بیده شم. فکر مې کاوه چې پیلوټ راته هره شېبه ګوري. داسې راته ښکارېده چې د هغه کلک او برمناک اواز اورم.

سهار راپسې تورن راغی. په موټر کې یې راته وویل:

ـ موږ ته دستور راکړل شوی، په هره بیه چې کېږی باید پوه شوو چې روسان څه کوي. موږ ته مالومه شوې چې دا پیلوټ د نوې الوتکې په اړه په ځینو خبرو پوهېږي. باید یې مجبور کړو چې خبرې وکړي. آغلې ته باید زندان ته لاړه شې او ورسره خبرې وکړې. هر څه چې دې زړه کېږي ورته یې ووایه، خو خبرې ته راوباسه چې روسان د څه چمتوالی نیسي؛ که په دې کار کې بریالۍ شوې، مډال تر لاسه کوی.

له دې دستور څخه مې سرغړاوی نشو کولای. له پیلوټ سره دوکسیزه خبرې حتماً ګټورې وې. کولای می شول هغه دمخه پوه کړم.خو راته سخته وه چې خوا ته یې لاړه شم. تاسو خو پوهېږئ، چې دې روسي پیلوټ زما په اړه څه فکر کاوه!

راته سخته وه، خو ځان مې تللو ته مجبور کړ. پیلوټ د پرون پرتله ضعیفه شوې و. سترګې یې زیږې ښکاره کېدې. په کرکه او په سپکه یې راته وکتلې.

د خبرو د شروع کولو لپاره مې وویل:

ـ څنګه یې؟ ډاکټر یې درته راوست؟

پیلوټ وویل:

ـ په خپله ونتوانېدل چې له ما خبرې وباسي، اوس یې خپله سپی رالېږلی دی.

زه سره شوم.

ـ د څه لپاره سره کېږې، ستا غوندې کسان باید سره نشي! فکر کوې چې له المانیانو سره به لاړه شې او زموږ له منګولو به وتېښتې؟ موږ به دې خوښ شوو! په برلین کې به دې پیدا کړو!

کلک کلک وخندېد.

ومې نشو کړای ځان کنترول کړم، په غېږه کې مې ورته ځان ورواچاو او په بنده بنده ژبه مې ورته وویل:

ـ هغوې په څه نه پوهېږي، غواړي د نویو الوتکو په اړه له تا خبرې واخلي. هغوې ډارېږي، په وحشتناکه ډول ډارېږي، څه ورته ونه وایې، هېڅ څه.

پیلوټ راته په حیرانتیا غوږ و. وموسکېد او په چیغو یې پیل کړ:

ـ ووځه، پلورل شوې سپۍ، زه تا ته هېڅ څه نه وایم!

اوږدې چیغې یې ووهلې او بیا یې په آرامه وپوښتل:

ـ ته د شوروي اطلاعاتي ماموره یې؟

ـ هو!

ـ ما وژني؟

ـ هو، که څه ونه وایې.

ـ بیا نو زما ژوند لنډ دی. خواشینی یم، کاش ژوندی پاتې شوی وی.

ـ غواړې خپل هېواد ته کوم پیغام ولېږې؟

ـ زه درباندې اعتماد لرم... ستا سترګې ښېځي... تقریباً.... نه، پرېږده، څه نه وایم. همداسې ښه ده. هم ستا لپاره، هم زما لپاره. د تل لپاره خدای په امان....

هغه بیا په اوچت غږ سپکې سپورې شروع کړې، چې المانیان څه ته متوجې نشي. کم پاتې و چې وژاړم. څه یو ستر انسان و! په رښتیا چې یو ستر انسان و!

هېڅ مرسته مې ورسره نشو کولای... منډو ته مې منډه کړه. تورن په انګړ کې ګرځېده. په ژړا شوم.

تورن په وېرې او تښتېدلې رنګ راته وویل:

ـ مه ژاړه، ته په دنده بوخته یې. چې په کار مو رانشي، وژنو یې.

په یاد نلرم چې څنګه له زندان څخه راووتم.

هغه غلې شوه. ډېر وخت غلې وه.

ـ ډېره سخته ده چې په اړه یې وغږېږم، خو غواړم ټوله دنیا پوه شي چې د شوروی ولس له المانیانو سره څنګه چلند کاوه. هېڅوک، پرته له ما د دې پیلوټ د ژوند له وروستیو شېبو خبر نلري. په زندان کې د هغه د وروستیو خبرو وروسته، ګواکې چې ټوله ورځ په خړه کې ګرځېدلم.

مخې ته مې لا وحشتناکه موضوع پراته وه. شاید تاسې زموږ د ځینو کارونو په اړه پوه شئ. زه تازه کاره نه وم، خو دا په ټولو ازمایښتونو کې ما ته تر ټولو سخت ازمایښت و.

د هوایي ځواکونو یو جنرال راغی. هغه د فاشیستانو اتل او د ګورینګ محبوب و. پرېکړه یې وکړه چې په خپله له پیلوټ څخه پلټنې وکړي. جنرال ښایسته او دنګه ونه یې لرله او په خپله زندان ته راغی. پیلوټ ته ورغی او لاس یې وراوږد کړ. پیلوټ ورته شا واړوله او ځواب یې ورنکړ.

ـ ځوانه دا چلند دې ښه نه دی! زه جنرال یم. د دوو جګړو قهرمان یم. ته نه پوهېږې چې د سرتېرې شرافت څه ته وایي...

دا جمله مې وژباړله.

پیلوټ په کرکه وویل:

ـ ته څنګه له شرافته غرېدلی شی.

د پیلوټ دا خبره مې وژباړله. جنرال ځواب ورنکړ، بیا یې پوښتنه وکړه:

ـ ولې دومره سرتمبه یې؟ زموږ له ډاکټرانو خوښ نه یې؟ ووایه، چې دستور ورکړم هر څه ته چې اړتیا لرې درته برابر یې کړي.اتل،اتل دی ان که دښمن وي.

پیلوټ په ستومانۍ سره ځواب ورکړ:

ـ تپوس ترې وکړه چې له ما څه غواړي؟

پیلوټ ټپي و، حتماً ډیر درد یې لرو، خو نه یې غوښتل چې دې موضوع ته د دښمنانو پام شي. د الماني جنرال حوصله نوره ختمېده:

ـ ورته ووایه، باید انتخاب وکړې؛ یا د نویو الوتکو په اړه مالومات راکړې؛ موږ ډاډ ورکوو چې روسان به هېڅکله په دې اړه پوه نشي او د جګړې تر پای پورې به په آرامۍ او هوساینې ژوند وکړې، او یا دا چې باید ووژل شي.

د جنرال خبرې مې وژباړلې. پیلوټ په خندا شو.

جنرال ادامه ورکړه پیلوټ ته یې وویل:

ـ د یو سرتېري په شان راته ووایه، چې روسان د شاتګ پر وخت ولې خپل کورونه سېزي؟ مري خو خپلې پټې نقشې نه ښکاره کوي، ان کله چې دښمنان یې هم بریالي کېږي.

پیلوټ ځواب ورکړ:

ـ ولې؟ د دې لپاره چې موږ د شوروي وګړي یوو.

له همدې خبرې سره فاشیستان ورباندې راتوې شول او ډېر سخت یې ووهو. زه یې تر څنګه ودرېدلې وم. پوهېږئ! ما لیدل چې څنګه دې ځناورانو دا ټپي، خو شریف انسان، ښه انسان، چې ما تر اوسه پورې داسې کس لیدلی نه و؛ وهو. ډېر مې غوښتل ورسره مرسته وکړم.غوښتل مې ورسره مړه شم. له مرګ نه ډارېدم، نه ډارېدم! خو په دې پوهېدم چې دا کار د ولس لپاره لازم دی، حق می نه درلوده چې ځان ښکاره کړم. که ځان مې ښکاره کړی وی نو زموږ ځواکونه نه پوهېدل چې فاشیستان څه ډول نقشې لري. هماغه ورځ وه، چې د یوې یوازینې واقعي اتلې عمل می تر سره کړ. ځان مې ورته په غېږه کې وانچو، چیغې مې ونه وهلې. هغوې پیلوټ زما د سترګو په وړاندې وواژه. ناپېژانده پیلوټ په مېړانې، زړورتیا او په غرور ووژل شو. د کوټې ور او دیوالونه له وینو ډک شوي وو. خو ما خپل ځان ښکاره نکړ او خپل کار ته مې تر هغې ادامه ورکړه، چې زموږ ځواکونو بېرته «خارکف» ونیو. زه ان نه پوهېدم چې د پیلوټ نوم څه دی، اوس هم نه پوهېږم. خو هېڅکله یې هېرولی نشم، هغه به تل زما مخ ته وي؛ پایند، زړوور، پرتمین!

انجلۍ خپله څېره په لاسونو پټه او په ژړا شوه.

تپوس مې ترې وکړ:

ـ اوس څه خیال لرې، چې څه وکړې؟

سر یې راپورته کړ. څېره یې زېړه او هوډمنه ښکارېده.

ـ یو څو ورځې دمه کوم. بیا ورځم. جګړه لا پای ته نه ده رسېدلې.

ـ هلته؟ له دومره ستونزو وروسته؟

ـ هو، په هغه ورځ پیلوټ ویلي وو:«موږ د شوروي وګړي یوو.» زه به د هغه دا خبره هېڅکله هېره نکړم.

اوبه

د ۱۹۴۱ کال په دوبي کې فاشیستان «اودسا» ته نژدې شوي ول. له ښاره دفاع ډېره سخته وه، ځکه چې فاشیستانو له لوېدیځ، شمال او ختیځ څخه بریدونه کول. په سوېل کې هم سیند بهېده.

«اودسا» د څښلو اوبه نلرلې. د ښار اوبه له هغې ټانکۍ چې ښار ته نژدې وه، پوره کېدې او ټانکۍ هم د فاشیستانو په لاس کې وه.

دغه کال، ډېر تود کال و او بې له اوبو ژوند په سختۍ تېرېده. په خپله «اودسا» کې کارگران او سرتېري د نوې ټانکۍ په جوړېدو بوخت ول. هغوې کوښښ کاوه چې ډېر ژر دا ټانکۍ جوړه شي. خو ټول پوهېدل چې ټانکۍ به له یوې اونۍ مخکې چمتو نشي. زرگونو ماشومانو له تندې ژړلې او اوبه یې غوښتلې. خو اوبه نه وې. له دې امله د شوروي پوځ جنرال، چې د «اودسا» دفاع یې په غاړه درلودله، تصمیم ونیو چې د سرتېرو یوه کوچنۍ ډله پخوانۍ ټانکۍ ته، چې د فاشیستانو په لاس کې وه، ولېږي. دا ډله ښایي ټانکۍ ونیسي، ماشینونه په کار واچوي، ښار ته اوبه برابرې کړي او څو گړۍ له فاشیستانو سره وجنگېږي چې ښار ته په دغه وخت کې اوبه راورسېږي.

شپې هغه ببړۍ، چې شل سرتېري او دوه افسران په کې ناست ول، له ساحله روانه شوه. ټول داوطلبان ول. ټول ښه پوهېدل چې څه باید وکړي. په دې پوهېدل چې د مرگ خوا ته روان دي. داوطلبان په بریالیتوب ټانکۍ سره نژدې ساحل ته ورسېدل. فاشیستان ورته متوجې نشول.

اوس باید هغه کارگران پیدا کړي، چې ماشینونه ولګوي او اوبه راخلاصې کړي.داوطلبانو د هغو کارګرانو په هستوګنځي پوهېدل، چې مخکې یې په ټانکۍ کې کار کاوه. یو تن یې کارګرانو پسې لاړ او د ښار سخت وضعیت یې ورته تشریح کړ. د وضعیت په اورېدلو سره پېنځو کارګرانو ومنله چې له داوطلبانو سره مرسته وکړي.

هغوې ټانکۍ ته لاړ. له ټانکۍ سره دوه فاشیستان ودرېدلي وو. داوطلبانو د هغوې په وژنې سره ټانکۍ ونیوله.کارګرانو په بیړې ماشینونه په کار واچول. د ځنبلو اوبه اودسا ته وبهېدلې او تر ځمکې لاندې پیپونو کې روانې شوې. یوه ګړۍ وروسته فاشیستانو پر ټانکۍ یرغل راوړ. جګړه پیل شوه.

فاشیستان ډېر زیات وو. خو وې نشو کړای چې سملاسي ټانکې بېرته ونیسي. جګړه د څو ساعتونو لپاره روانه وه. فاشیستانو یوازې هغه وخت ټانکۍ بېرته تصرف کړه، چې ټول داوطلبان او کارګران وژل شوي وو.

اوبه د «اودسا» کورونو ته ورسېدلې، سطلونه او د حمام بوکې یې ډکې کړې... او بیا ناڅاپه بندې شوې. او په دې ډول ښار له اوبو ډک او زرګونه ماشومان وژغورل شول.

د پارتیزانانو ملګرتیا

دا پیښه د سترې هېوادنۍ جګړې پر مهال رامینځته شوه. ولادیمیر ګودف د شوروي سرتېرى په جګړه کې ټپي او اسیر شو. هغه یوه موده په المان کې زنداني و. فاشیستانو ټول اسیران په بېړۍ کې سپاره او ناروې ته ویوړل. هلته یو زندان و، چې د پنډغالي بڼه یې لرله. فاشیستانو څنګه چې اسیران پنډغالي ته بوتلل، دستور یې ورکړ چې د زندان په انګړ کې منډې ووهي. څو ورځې کېدې چې اسیرانو تقریباً څه خوړلي نه وو. له منډې څه شېبه وروسته ډېر زندانیان پر ځمکه ولېدل. هر څوک چې به پر ځمکه ولېدو په مردکي به ویشتل کېدو. هغو اسیرانو چې وکړای شول یو کیلومتر منډه ووهي، ژوندي پاتې شول. ګودُف هم ژوندى پاتې شو.

ګودف شپې غزېدلې له ځان سره فکر کاوه:

ـ باید ژوندي پاتې شوو، ژوندي پاتې شوو او غچ واخلو!

فاشیستانو هره ورځ اسیران اړ ایستل د غره څوکې ته پورته شي. اسیرانو ښایي هلته واټ جوړ کړی وی. هرځل به چې اسیران له کلي تېرېدل، د سیمې خلکو به کوښښ کاوه ورته په پټه ډوډۍ ورکړي.

نارویجي ګارګران هم په واټ جوړونې بوخت ول. ډېرې یې کمونیستان ول. یوه ورځ یو کارګر په پټه ګودف ته اره ورکړه او وې ویل:

ـ فاشیستان سبا تاسو په اورګاړي کې بل ځای ته بیایي. دا اره ده. کوښښ وکړه چې د اورګاړي د ډبې دیوال اره کړی، د ډبې په منځ کې سورى جوړ

کړی او ځنګل ته وتښتي. پارتیزانان له دې خبر دي او ځنګل ته درپسې راځي.

فاشیستانو، غرمې اسیران په اورګاړي کې سپاره کړل. ګودف په پټه خپلو دوستانو ته وویل، غواړي وتښتي او له نورو اسیرانو سره مرسته وکړي.

پرېکړه وشوه چې څلور نور جنګیالي له هغه سره وتښتي. شپې، ګودف د ډبې په دیوال کې سورى وکړ.کله چې اورګاړى په غرنۍ لاره کې ورو ورو مزل کاوه، ګودف او څلورو نورو ملګرو یې له ډبې نه بهر ودانګلې. شپې وروسته ټول په ځنګل کې ول.

پوره شپږ ورځې په ځنګله کې پټ ول او نارویجي پارتیزانان ورپسې ګرځېدل. پارتیزانانو بالاخره هغوې پیدا کړل. نارویجیان او روسان له یوبل سره اوږه په اوږه په یوې پارتیزاني ډله کې د المانیانو په وړاندې په جګړه بوخت شول. یوه ورځ د پارتیزانانو د ډلې قوماندان، «ګودف» راوغوښت او دستور یې ورکړ:

ـ تاسې باید د تیلو زېرمه له منځه ویسئ. ته او «برسن» باید دا کار وکړئ. هغه په روسۍ ژبه پوهېږي. ګودف او برسن له غرنۍ لارې لاړل. بالاخره کلي ته نژدې شول. د تیلو زېرمه، چې باید ویجاړه شوې وې، په همدې کلي کې وې.هغوې په ځنګل کې کلي ته نژدې پټ شول.

ګودف د شپې لخوا د ځمکې د اکتشاف لپاره لاړ او برسن په ځنګله کې پاتې شو. ګودف په پټه زېرمې ته نژدې او په څارنې یې بوخت شو. د زیرمې د احاطې د دروازې تر څنګ یوازې یو ساتونکی ودرېدلی و. د تیلو پوځي

ټانکرونه شېبه په شېبه زېرمې ته رانږدې کېدل. ساتونکي ور خلاصو او ترړو. د ګودف پام شو چې ساتونکی د موټرو سندونه نه ګوري.

ګودف، خپل ملګري ته راستون شو او څه چې يې ليدلي وو، ورته يې وويل. هغوې د بريد نقشه جوړه کړه. تر دې وروسته ګودف او برسن واټ ته نږدې پټ شول، هغوې داسې يو ګاړي ته په انتظار کې ول، چې يوازې په کې ډريور وي. بالاخره داسې ګاړی راورسېد او کله چې د دوې له څنګه تېرېده، برسن دننه ګاړي ته ورودانګلې او په يوې ضربې يې چلوونکی وواژه. بيا دواړه پارتيزانان په ګاړي کې کښېنستل او د زېرمې په لور روان شول. کله چې زيرمې ته ورسېدل، ساتونکي دروازه خلاصه کړه او ګاړی د زېرمې احاطې ته ننوت. ګودف او برسن له ګاړی راکښته شول و د تيلو زېرمې ته يې څو نارنجکه واچول. د غټې چاودنې غږ پورته شو. د تيلو زېرمه ويجاړه شوې وه، پارتيزانان بېرته ګاړي کې کښېنستل او د ستنېدو لار يې ونيوله.

شېبه وروسته، ګودف يو ګاړی وليد چې هغوې پسې راروان دی او فاشيستان په کې ناست دي. فاشيستانو په ډزو پيل کړې. د هغوې ګاړی د پارتيزانانو له ګاړي ګړندی و. ګودف، برسن ته وويل:

ـ ګړندی شه! فاشيستان موږ ته رانږدې کېږي. برسن ځواب ورکړ:

ـ له دې تېز حرکت کولای نشو!

فاشيستانو ډزې کولې. برسن ټپي شو، خو لا يې ګاړی چلوو. شېبه وروسته فاشيستان بېخي هغوې ته نږدې شول. ګودف وړانديز وکړ:

ـ باید ګاړی خوشې او ځنګله ته منډې کړو.

برسن وویل:

ـ زه منډه وهلی نشم، تږي یم. ته یوازې لاړ شه. زه همداسې ګاړی چلوم.

ګودف فکر وکړ:

ـ «څه باید وکړم؟ څنګه هم جنګیاله ملګری وژغورم؟»

ناڅاپه یې یو ښه فکر وکړ، برسن ته یې وویل:

ـ هر کله دې چې د چاودنې غږ واورېد، ګاړی ودروه.

ګودف له ګاړي څخه ودانګلې، د یوې غټې ډبرې شاته، چې د واټ تر څنګ پراته وه، پټ او فاشیستانو ته منتظر پاتې شو. کله چې د فاشیستانو ګاړی ببخي رانژدې شو، ګودف د هغه لورې ته درې نارنجکه ګوځار کړل. د فاشیستانو ګاړی له مینځه لاړ.

برسن چې د چاودنې غږ واورېد ګاړی یې ودرو. ګودف ګاړي ته منډه کړه او د برسن تر څنګ کښېناست. ګاړي حرکت وکړ، دوه کیلومتره وروسته یې ګاړی ودرو او دواړو جنګیالیو د غرونو لاره ونیوله. لا څو متره تللي نه و، چې برسن پر ځمکه ولېد. هغه نور تللی نشو. ګودف په شا کړ او خپله لاره یې ونیوله. له دوو ورځو وروسته، هغوې له خپلې ډلې سره یوځای شول.

ناروېجيان او روسان د جګړې تر پای پورې له يو بل سره اوږه په اوږه جنګېدل. جګړه پای ته ورسېده.ګودف خپل هېواد ته راستون شو. پارتيزانان د هغه د هرکلي لپاره بندر ته راغلل.

کلونه تېر شول. خو ناروېجيانو ګودف هېر نکړ. هغوې يو بل ته اکثراً د ملګرتيا او د مينې ډک ليکونه لېږل.

سختګیره ښوونکی

دا پېښه د دویمې نړیوالې جګړې پر مهال په قفقاز کې تر سره شوه. زه په ۱۹۴۲ کال کې جبهې ته لاړم. ۱۸ کلن وم. قوماندان مو سختګیره او قهرجن سړی و. هغه په کراتو راته ویل، چې زه یو بد سرتېری یم. په رښتیا هم هغه وخت، لا یو بد سرتېری وم. خو د قوماندان خبرې راباندې بدې لګېدی او راته ګران نه و. یوه ورځ قوماندان له ما وپوښتلې:

ـ ته ډیپلوم لرې؟

ـ هو.

ـ کوم مضمون دې خوښېدو؟

ـ ریاضي.

قوماندان وویل:

ـ ما له جګړې مخکې د ریاضي درس ورکاو.

ـ زما ریاضي ډېره خوښېږي.

موږ د ریاضیاتو په اړه خبرې اترې پیل کړې. له دې وروسته اکثراً مو د ریاضیاتو په اړه خبرې کولې او کله به مو په دې اړه بحث هم کاوه.

یوه شپه قوماندان د دښمن د مورچل، چې د سیند بلې غاړې ته و، د نابودولو دستور تر لاسه کړ. موږ په لامبو له سینده تېر شوو. پېنځه کسه وو. زما دوو ملګرو کوښښ وکړ مورچل ته نژدې شي، خو ووژل شول.

قوماندان وویل:

ـ تاسې نور وژلو ته ورکولی نشم. درې کارتوسه په دې خولۍ کې ږدم. دوه کارتوسه تش دي، خو یو یې ډک دی. هر چا چې ډک کارتوس راواخیست باید د دښمن مورچل له مینځه ویسي. موږ درې کارتوسه په خولۍکې کېښودل. ملګري مې یو کارتوس له خولۍ راواخیست، تش و.د قوماندان وار شو، هغه له خولۍ یو کارتوس راواخیست، ورته ته یې وکتلې او بیا یې اوبو ته واچو. قوماندان ورو وویل:

ـ کارتوس ډک و. زه باید پر مورچل برید وکړم.

په خولۍ کې یو کارتوس لا پاتې و، زما کارتوس. خو قوماندان راواخیست او ژر یې تر یوې ډبرې لاندې کېښود. هغه وخت ما دې موضوع ته دومره پام ونکړ.

قوماندان درې لاسي بمونه راواخیستل او د مورچل په لور روان شو. فاشیستانو په ډزو پیل کړی، خو قوماندان د مورچل په نابودولو کې بریالی شو. وروسته له دې زموږ سرتېرو، چې د سیند په بله څنډه کې ول، بې څنډه یې پرمختګ پیل کړ. موږ له نورو ملګرو سره د مورچل خوا ته منډې کړې. د نابود شوي مورچل تر څنګ قوماندان ولېدلی و. هغه وژل شوی و.

کلونه تېر شول. زه د رياضي ښوونکی شوم او د تدریس لپاره هماغه ځای ته لاړم ،چې یو وخت په کې جنګېدلی وم. یوه ورځ له زده کوونکو سره د ګروپی چکر لپاره غره ته لاړو. غرمې، د سیند په څنډه کې تم شوو. زده کوونکو د اور بلولو لپاره د لرګیو راټولول پیل کړل. هغوئ ناڅاپه د بوټو په مینځ کې یو زوړ او ویجاړ ګاړی ولید. ښکاره وه چې دا ګاړی د جګړې له وخته هلته پاتې شوی و. د موټر له لټون وروسته، هلکانو د څرمنې یوه کڅوړه پیدا کړه. پر کڅوړې ۱۸۲۲ ګڼه تر سترګو کېده، په کې لیکونه وو. کله چې هلکانو کڅوړه ماته راوړه، ډېر مې ورته پام واوښت: ۱۸۲۲ زموږ د قرارګاه شمېره وه! زده کوونکو ته مې وویل:

ـ هلکانو، دا د جبهې لیکونه دي. زه دلته جنګېدلی یم. داسې ښکاري دا لیکونه ۱۵ کاله کېږي چې دلته پراته دي!

د لیکونو په کتلو بوخت شوو، ناڅاپي سترګې مې په هغه لیک ولګېدې، چې ورباندې زما د مور پته لیکل شوې وه! لیک مې ولوست. زما قوماندان لیکلي وو:

«ګرانه ښاغلیه میخایلوونا! دا لیک ستا د زوي قوماندان تا ته درلېږي. زه ښوونکی یم او د هر ښوونکي په شان یو ګران زده کوونکی لرم. زما ګران زده کوونکی ستا زوي دی. هغه فوق العاده په ریاضي پوهېږي او فکر کوم چې پوهنې ته به ډېر خدمت وکړي.»

لیک مې څو کرتې ولوست. ټوله شپه خوب نه راتلو. سهار بیا هماغه ځای ته لاړم، چې قوماندان په کې وژل شوی و. ټول څه چې په هغه غرمه تېر شوي وو، راپه یاد مې کړل.

ناڅاپه په فکر کې مې وګرځېدل:« قوماندان ولې زما کارتوس د تیږې لاندې کېښود؟» تیږه مې پیدا کړه او کارتوس می راواخیست... کارتوس ډک و! زما کارتوس ډک و! په ټوله خبره پوه شوم....

د مور اتلوالي

ستره هېوادنۍ جګړه روانه وه. د شوروي پوځ د «اودسا» ښار ته نږدې جنګېده. د سرتېرو مینده، خوینده او مېرمنې به اکثراً له ښاره د هغوئ لیدنې ته راتلل او له ځان سره به یې کبان، انګور او شیدې راوړلې.

مېرمنې د همولایتي قوماندان په دفتر کې په تمه پاتې کېده او انتظار یې ویستو. سرتېري دستي د هغوئ له راتګه خبرېدل او نیمه ګړۍ وروسته به ټول وریت کبان او انګور خلاصېدل.

یوه مېرمن چې دنګه ونه، تورې او تېرې سترګې درلودې، اکثراً به د سرتېرو څنګ ته راتلله. سرتېري پوهېدل چې هغه کب نیونکې ده او د سیند په څنډو کې ژوند کوي. خاوند یې په یوه توپاني ورځ، په سیند کې ډوب شوی و او یوازینی زوی یې «الکساندر پتلین» د هغوئ د ډلې سرتېری و... د دې مېرمن نوم «ماریا واسیلیونا» و. یوه ښه ښځه وه. سرتېرو ته ګرانه وه او په ډېرې سادګۍ سره یې ورته د «مور» غږ کاوه. کله به چې «مور» رارسېدله لومړۍ پوښتنه یې دا وه:

ـ هغه څنګه دی؟

ټول پوهېدل چې مور د خپل زوي پوښتنه کوي، نو ځواب به یې ورکاو:

ـ ژوندی دی مورې، ژوندی دی.

مور به وموسکېده. سرتېرو به د ښار په اړه او د هغې د خپلوانو په اړه پوښتنې کولې. ماریا واسیلیونا به تل له ځان سره ښادي او آرامتیا راوړله.

مور به د خپل زوي تر څنګ کښېناسته او دوه کسي به په خبرو بوختېدل. کله به الکساندر ګیتار غږاوه او سندرې به یې ویلې. مینه ناک او تود غږ یې درلود. سرتېرو به د هغه آواز ته غوږ ایښودو او د خپلو کورنیو، سیند او د خپلو شازدګیو ښار، «اودسا» په فکر کې به تلل... هو دې اکتشافي سرتېري ښه آواز درلود، الکساندر یو واقعي انسان و او ملګرو ورته درناوی درلود. الکساندر د خپلې مور په شان و. د هغې په شان یې دنګه اونه لرله او لاسونه یې د کب نیونکیو په شان پیاوړي او ځواکمن ول.

یوه ورځ دوه دوستان یانې «الکساندر پتلین» او «میخائیل استریلکف» د اکتشاف لپاره لاړل. میخائیل یو آرام او غلی سړی و. هغوئ ښایي د شپې له دوو بجو وروسته بېرته راستانه شوی وی. خو دوه، دری، څلور ساعته تېر شول.... شپه پای ته ورسېده، خو اکتشافي ډله راستانه نشوه. سرتېري د هغوئ د راستنېدو په تمه او سترګې په لاره ول. خو د راستنېدنې هېڅ څرک نه لګېده. ناڅاپه د چاودنې غږ واورېدل شو. بیا ډزې وشوې، بیا د چاودنې غږ واورېدل شو او بیا آرامتیا واکمنه شوه. یو تن سرتېري وویل:

ـ ماین وچاودېد...

بل ځواب ورکړ:

ـ شاید لاسي بم وي...

ـ امکان لري چې کشفوونکي له کومې پېښې سره مخامخ شوي وي؟

قوماندان وویل:

ـ صبر به وکړو چې رڼا شي. بیا به وګورو.

لږه شېبه وروسته رڼا شوه. ناڅاپه یو سرتېري ناره کړه:

ـ ملګری قوماندانه! وګورئ. وګورئ. هغه هلته غزېدلی دی.

په ورشو کې د شورویانو او فاشیستانو د مورچلونو تر منځ، یو سړی پر مځکه غزېدلی پروت و.

ـ هو، احتمالاً چې په خپله دی.

ـ څوک؟

ـ استریلکف. داسې ښکاري چې وژل شوی وي.

ـ نو الکساندر چېرې دی؟

قوماندان په دوربین کې وکتلې:

ـ نه یې وینم.

ناڅاپه د قوماندان سترګې په الکساندر ولګېدلې. هغه ورو ورو د شوروي مورچلونو په لور خوځېده. یوه شېبه یې ځنډ وکړ. بیا یې خپل لاس پورته کړ او بېرته یې راکښته کړ او بیا یې پورته کړ. سرتېري د هغه علامت ته متوجې شول.

ـ کمک غواړي!

سرتېرو غوښتل ورمنډه کړي، خو قوماندان نارې کړې:

ـ چېرې؟ ودرېږئ! اجازه نشته چې ورشئ.

ـ ملګرى قوماندانه! ګورئ چې ملګري مو هلته دي!

قوماندان څه و نه ویل. بیا یې ناره کړه:

ـ الکساندر! ساشا! څملئ! حرکت مه کوئ! وژل کېږئ!

په دې وخت کې دښمنانو بیا ډزې پیل کړې. سرتېري پوه شول چې قوماندان په حقه و، که د هغوئ مرستې لپاره تللې وې، وژل کېدل. یو سرتېري وویل:

ـ هغوئ وژل کېږي! ګورئ چې ټپیان دي...

چوپتیا واکمنه شوه. ناڅاپه ټولو یو ښځینه آواز واورېد:

ـ پرېږدئ چې زه لاړه شم!... پرېږدئ چې زه لاړه شم!

دا ماریا واسیلیونا وه. نه پوهېدو څنګه یې ځان دلته، مورچل ته رارسولى و. قوماندان ورته اجازه نه ورکوله او ورته یې وویل:

ـ امکان نلري مورې، تا وژني!

خو ماریا واسیلیونا په دې خبرو غوږ نه ګرو. هغه له مورچله ووتله او په دنګې ونې سره هغه ځاى ته روانه شوه، چې زوي هلته پروت و. سرتېري منتظر ول چې څه به پېښ شي. دښمنان د دې ښځې په لیدو سره، چې په زړورتیا

یې د مردکیو هرکلی کاوه، له ډزو لاس په سر شول. هغوئ ته هم حېرانونکی وه، خو ماریا واسیلیونا د تل په شان کلکه او آرامه په لاره تلله، همداسې مخ ته روانه وه. زوي ته نژدې شوه، اوبه یې ورکړې.

ـ زویه اوڅښه... آراموي دې.

دښمنانو له سره ډزې شروع کړې. ساشا وپوښتلې:

ـ میخائیل څنګه دی؟... ژوندی دی؟

ـ هو، ژوندی دی. هلته پروت دی.

ډزو ادامه درلوده. خو ماریا واسیلیونا په ډزو هېڅ پام ونکړ. مور زوي ته وویل:

ـ همدلته آرامه وغځېږه. مردکي تا ته نه رارسېږي. زه د میخائیل خوا ته ځم. هغه هم تږی دی.ګرانه اورئ څه درته وایم؟

ـ هو مورې! څه....

ډزې لا سختې شوې. مور په اوچت آواز وویل:

ـ خدای پامان

مور د میخائیل خوا ته روانه شوه. میخائیل ته نژدې شوه او ودرېده. بیا یې لېرې غاړې ته وکتلې، چېرې چې د اودسا ښار پروت و...مور د میخائیل تر څنګ پر ځمکه وغځېدله. سرتېرو له یو بل نه تپوس کاوه:

ـ څه کوي!؟

دښمنانو ډزو ته ادامه ورکړه. خو دا ځل مردکي ببخي د مور او میخائیل له څنګه تېرېدل. فاشیستانو پر هغه ځای ډزې کولې چې ماریا واسیلیونا په کې غځېدلې وه. مور بې حرکته پراته وه. سرتېري پوه شول چې مور ولې هلته غځېدلې ده. هغه غځېدلې وه چې له خپلې تنې سره میخائیل له ډزو وساتي. میخائیل د هغې زوي نه و، خو هغې ټول سرتېري خپل زامن ګڼل. مور له مرګه نه ډارېده، ځکه د مور مینه له مرګ پیاوړې ده.

شپې سرتېرو، مور او دوه ټپي کشفوونکي سرتېري، الکساندر او میخائیل مورچلونو ته راوستل. د ماریا واسیلیونا بدن په مردکیو سوری سوری شوی و. سرتېرو، اودسا ته نژدې ورشو کې مور ښخه کړه.

کله که ستاسو د اودسا نژدې ورشو ته مخه شوه او هلته مو یو وړکی قبر ولید، لږ ځنډ شئ، شاید دا قبر د ماریا واسیلیونا وي!

پُستي کڅوړه

د جګړې په ورځو، نوميالي مخترع، د ميکانيک انجينير «فيودور پاولويچ کيروشين» په لنينګراد کې ژوند کاوه او په يوې کوچنۍ کارخانې کې کار کاوه. د جګړې په پيل کې يې غوښتل دا کارخانه سيبري ته ولېږدوي. خو بيا يې پرېکړه وکړه چې کارخانه په لنينګراد کې پاتې شي. ځکه چې د کارخانې محصولات د جبهې لپاره اړين وو او جبهه هم د کارخانې شاوخوا وه.

لنينګراد د جګړې له هماغه پيله د الماني ځواکونو لخوا کلابند شو، خو د لنينګراد هستوګنو په مېړانې له خپله ښاره دفاع کوله. د لنينګراد کلابندي ۹۰۰ ورځې دوام وکړ. د ښار د برېښنا برجونو کار نه کاوه. برېښنا او اوبه نه وې. کورونه ساړه او کنګل وهلي ول. په لنينګراد کې د خلکو خوراکي توکي خلاص او قات شروع شو. د شوروي ولسونو له خپل توان سره سم د لنينګراد له خلکو سره مرسته کوله. د خوراکي توکو ګاړي په ژمي کې د لادوژسکي سيندګي پر کنګل تېرېدل. خو الماني‌انو تل سيندګی بمباروه، نو ښار ته د خوراکي توکو لېږدول ستونزمن وو.

د ۱۹۴۱ ـ ۱۹۴۲ کال په ژمي کې انجينير کيروشين د لنينګراد د نورو هستوګنو په شان يخني او ولږه زغمله، خو خپل کار ته چې هېواد يې ورته اړتيا لرله ادامه ورکوله، بې له دې چې شته ستونزو ته پام وکړي.

يوه شپه، يوه بجه، له پستخانې څخه کيروشين ته تليفون وشو:

ـ ملګرى کيروشين! ستا لپاره له مسکوه يوه کڅوړه خوراکي توکې راستول شوي دي. راشئ او کڅوړه واخلئ.

کيروشين يوه ګړۍ وروسته په خپل کور کې کڅوړه خلاصه کړه. په کڅوړه کې دا شيان وو: د تورو سوخاري وړو ډوډۍ، دوه کيلو کوچ، دوه کيلو بوره، مېده شوي غنم، څو قوطۍ ټينګ شيدې او ۳۰ بستې ښه خواږه. کيروشين په کڅوړه کې په ليک پسې وګرځېد، خو ليک نه يې و نه موند. کيروشين ګمان وکړ، دا کڅوړه ورته کوم دوست استولې ده. هغه په مسکو کې ډېر دوستان لرل. کيروشين لږ په فکر کې لاړ:

ـ دا زما لپاره ډېر دي، خو مهمه نه ده، يو څه به يې نورو دوستانو ته وويشم. لومړى نفر چې په فکر کې يې راغى، مور يې وه. رښتيا هغه چېرې ده؟ بوډۍ مور يې «وارونژ» ښار ته د خپلوانو څنګ ته لېږدول شوې وه. کيروشين تر دې وخته پورې، يوازې يو ليک له خپلې مور تر لاسه کړى و. مور يې حتماً په ښه شرايطو کې ژوند کاوه، خو خور يې په څه حال کې وه؟ د کيروشين خور د جګړې مخکې د لنينګراد په انستيتوت کې انګريزي ژبه تدريسوله. د جګړې پر مهال له انستيتوت سره غازان ته لېږدول شوى وه. څلورکلنه لور تانچکا هم ورسره وه. خاوند يې د جګړې په لومړنيو ورځو کې جبهې ته تللى و. خور يې دې خوراکي توکو ته اړتيا لرله. کيروشين تابيه وکړه له پيلوټه وغواړي چې دا کڅوړه په زاغان کې د هغه خور ته ورسوي. کښېناست او خپل خور ته يې خط وليکو:

«سلام ګرانې آنا! په مسکو کې دوستانو زه ياد کړى يم او راته يې يوه کڅوړه خوراکي توکي رالېږلي دي. پرېکړه مې وکړه چې له تا سره يې

ووېشم. یوه برخه تا او تانچکا ته درلېږم. غوښتل مې ډېر درواستوم، خو ته په خپله پوهېږې چې پیلوټان غټې کڅوړې نه قبلوي، ځکه ډېر کسان غواړي خپلې کڅوړې ولېږي. نو د دې لپاره مې یو کیلو کوچ او ۲۷ بستې خواږه درولېږل. موږ په لنینگراد کې کلابند یو او بمبارېږو. ما داسې یو څه اختراع کړي دي، چې د فاشیستانو ډېر بدې راځي. له دې اختراع سره په یو کال کې دننه دولت دوه میلیونه روبله سمپولی شي. اوس هم یو څه زما د ژوند او د لنینگراد په اړه واوره...

لیک ډېر اوږد و. کیروشین لیک له کڅوړې سره د پوځ قرارگاه ته ویوړ او آشنا ډگرمن ته یې ورکړ. ډگرمن له کروشین څخه لیک او کڅوړه واخیستل او وې ویل:

ـ ډېر ښه، ټول شیان به سم کړم. په دوو ورځو کې زاغان ته الوتکه ځي، ستا امانتی به واستوم.

دومره وخت لا اوښتی نه و، چې په زاغان کې د کیروشین د خور د کوچنی کور ور وټکول شو. تانچکا لا بیده وه. آناپاولوونا نوې له خوبه پاڅېدلې وه. په بیړه ور ته راغله او ور یې خلاص کړ. ځوان پیلوټ کوټې ته راننوت او ستړي مه شي یې وکړل.

ـ وبخښئ، که تېروتی ونه اوسم، تاسو آناپاولووناریا بینیا یاست؟

آناپاولوونا ځواب ورکړ:

ـ هو، په خپله یم.

پیلوټ وویل:

ـ ښه نو داسې ښکاري چې تېر وتی نه یم. ما له لنینگراد نه تاسو ته یوه کڅوړه راوړلې ده.

ځوان یوه کوچنی کڅوړه له خپل لاسي بکسه راوویستله. پر کڅوړې لیکل شوي وو:«د آناپاولووناریا بینا لپاره.»

آناپاولوونا تپوس وکړ:

ـ که مهرباني وکړئ راته ووایئ چې دا کڅوړه د چا لخوا راستول شوې ده؟

ـ څه ویلی نشم،یانې نه پوهېږم.

ـ کڅوړه چا درکړه؟ شاید ورور مې، انجینیر کیروشین؟

ـ د پوځ په قرارگاه کې یو ډگرمن ما ته راکړه.

ـ سمه ده، شاید په کڅوړه کې لیک وي؟

ـ په خپله کڅوړه خلاصه کړئ او وې گورئ، شاید دننه یې کوم لیک وي.

آناپاولوونا کڅوړه خلاصه کړه، خو لیک په کې نه و. پیلوټ وویل:

ـ احتمالاً چې لیک به یې راستولی وي، خو زموږ د الوتکې ماشین په لاره کې ناڅاپي خراب شو. مجبوره په هوایي ډگر کې راکښته شوو، چې ماشین یې جوړ کړو. ناچاره مو ځینې شیان، د لیکونو د بکس په گډون د الوتکې له ډیگې راوویستل او په هوایي ډگر کې مو پرېښودل. ما تلگراف کړی چې

لیکونه دلته راولیږي. د پیلوټ له تللو وروسته آناپاولوونا د ډېر وخت لپاره په فکر کې ډوبه شوه:«دا کڅوړه ورته چا رالېږلې ده؟» اول یې فکر وکړ چې ورور یې، انجنیر کیروشین راستولې ده خو آناپاولوونا پوهېده چې په لنینگراد کې قات دی او احتمالاً چې ورور یې له کارخانې سره سیبري ته لېږدول شوی وي او نور په لنینگراد کې نه وي. آناپاوولونا د خپل ورور وروستی لیک دوه میاشتې وړاندې تر لاسه کړی و. نو نه پوهېده چې ورور یې په لنینگراد کې پاتې شوی دی.

آناپاولوونا یوځلي د خپل هغه دوست په یاد ولېده، چې په سیبري کې ژوند کاوه. فکر یې وکړ چې دا کڅوړه هغه رالیږلې ده. آناپاولوونا د دې ډالۍ په تر لاسه کولو ډېره خوشاله شوې وه، له ځان سره یې فکر وکړ:«هو، په دې دنیا کې مهربانه خلک شته، دا څومره ښه او په زړه پورې ده، چې داسې زړه سواندي او خیر غوښتونکي خلک شته، هغه خلک چې تل نورو ته د کمک لپاره چمتو دي او تل د خپلو دوستانو په یاد دي.»

آناپاولوونا په خپله هم یوه مهربانه او خیرغوښتونکې مېرمن وه. هغه ته یې مور تر ټولو نژدې او گرانه وه او همېش یې د هغه په اړه فکر کاوه. آناپاولوونا پرېکړه وکړه چې خواږه خپلې مور ته ولېږي.

لس ورځې وروسته آشنا پیلوټ راغی او آناپاولوونا له هغه هیله وکړه، چې د خوږې بسته یې مور ته ورسوي. آناپاولوونا د خوږې درې بستې ځان او تانچکا لپاره یوې خوا ته کړې او پاتې ۲۴ بستې یې په یوه امانتي کڅوړه کې کېښودې او پیلوټ ته یې ورکړې.

غرمې، پیلوټ د آناپاولوونا د مور د هستوګنې ښار ته الوتنه وکړه. بوډۍ، چې ناستاسیاپروخوروونا نومېدله، د پیلوټ تودهرکلی وکړ او د بستې د راوړلو لپاره یې مننه وکړه. پیلوټ یې تر څنګ کښېنو او د خپلې لور په اړه یې ترې پوښتنې وکړې. پیلوټ ورته وویل چې د لور، آناپاولوونا ژوند په غازان کې بد نه دی، خو د خپل ورور فیودور یاولویچ په اړه ډېره اندېښنه لري. ځکه نه پوهېږي چېرې دی. آناپاولوونا فکر کوي ورور یې سیبري ته لېږدول شوی دی. بوډۍ، چې په ځیرتیا د پیلوټ خبرو ته غوږ وه، وې ویل:

ـ نه، فیودور یاولوویچ په لنینګراد کې ژوندکوي. ما هم فکر کاوه هغه سیبري ته لېږدول شوی دی. خو درې ورځې مخکې یو بوډا کارګر له لنینګراده دلته راغی. هغه زما له زوی سره په یوې کارخانې کې کار کوي. بوډا راته وویل چې زوی مې لا په لنینګراد کې کار کوي.

پیلوټ له بوډۍ خدای پاماني واخیسته او لاړ. ناستاسیاپروخوروونا پوهېده چې فیودور یاولوویچ په لنینګراد کې سخت ژوند لري او ولږه کاږي. مور یې پرېکړه وکړه چې خواړه هغه ته ولېږي. بوډا کارګر ښایي تر یوې اونۍ پورې لنینګراد ته ستون شي. بوډۍ تصمیم ونیو چې له هغه هیله وکړي خواړه د هغې زوی ته ویسي.

بوډۍ خپل زوی ته ولیکل:

«ګرانه فیودور سلام، زه پوهېږم چې په سخت وضعیت کې یې. په دې وروستیو کې آنا راته خواړه رالېږلي دي. خو زما د بوډۍ په کار نه راځي. دا

بسته تا ته درلیږم. په ځان دې پام کاوه، ته لا ډېر کلونه مخې ته لرې، زما په هکله اندېښنه مه کوه....»

لیک بشپړ و. څو ورځې تېرې شوې. یوه ورځ لس دقیقې د کار پیلېدو ته پاتې وې چې بوډا کارګر، چې لنینګراد ته راستون شوی و، د فیودوریاولوویچ کیروشین کوټې ته راغی او د مور لیک او بسته یې د هغه په مېز کېښودل. فیودور بسته خلاصه کړه او په حیرانتیا یې وویل:

ـ خواږه؟! هو، دا خو هماغه خواږه دي!

کله چې یې کارګر ته وویل چې څنګه خواږه له هغه څخه خور ته او له خور څخه یې مور ته او له مور څخه یې بېرته دې ته رارسېدلي دي، کارګر په حیرانتیا وویل:

ـ عجیبه ده! حیرانونکې ده چې ان په داسې سختو ورځو کې خلک یوبل نه هېروي.

پای